

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárol

343.21.5

Szerző Elek István

Cím Apró csavargók.

Forrás: Magyarország

Bp.

1912 X/12

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

Idő

1912 u

Személy

Helyszám

Apró csavargók.

Erkölcsképek az aszfaltról.

Budapest, október 12.

Vagy százféle cikkben és legalább is ugyanannyi krokiban volt már megírva mindenféle változatban, hogy milyen kálváriát kell megjárnia annak, akinek ügyes-bajos dolga akad a közhivatalok valamelyikében. Sehol szívesen nem látják, mindenütt kelletlenül felelnek, az egyikben tizenkét óra előtt nem adnak fölvilágosítást, a másokban öt percczel tíz után már elkésett, mert csak tízig járja az értesítés. Ha aztán végre kitanulja a hivatalos időt és jókor jön, akkor kuldik jobbra-balra, Ponczustól-Pilátusig, míg végül a legjobb esetben megtudja, hogy nem hozzájuk tartozik az ügy, hanem a tekintetes sóhivatalhoz.

És mégis, ma akadtam egy hivatalra itt a fővárosban, ahol meghallgatnak minden embert, akit odavisz a dolga ahol ha nem is tudják elintézni mindenki ügyét, legalább tanácsot adnak mindenkinek. Igenis, ez a hivatal, — bármily hihetetlenül hangzik, tisztelt nagyközönség, — itt működik a fővárosban, még pedig a főváros kellős közepén, a Belvárosban és a neve: fiatalkorúak kihágási bírósága.

Rendőrségi intézmény ez a hivatal s talán ezért még jóval szembeütőbb az előbb említett jellemvonás. Talán éppen azért, hogy olyan nagyon szembe ne tűnjék s kirívó ne legyen az ellentét, amely e szerény hivatal és minden többi hivatal közt van, hát igyekeztek jól elrejteni a Szerb-utcában egy ócska, kívül-belül piszkos, sötét házban, ahol a IV. kerületi kapitánysággal együtt húzódik meg ez a nagy harderejű intézmény, amelynek Európában mindenütt, Londonban, Lon-

donban nagyszerű palotái vannak. Hat kicsiny szobába, — bocsánat — lukba van belezsufolyva mindenestül. Förtelmes, sötét előszoba, ahol nyugodt lélekkel kihuzhatják az embernek a zsebéből az óráját, szűk, egymástól nyíló szobák, falakon tizesztendő, színét vesztett, bizonytalan mintájú festékekkel, bennük íróasztalok tömege, összezsufolt hivatalnokok, előadók. Mintha valami tulzsufolt tömeglakásba lépnénk be.

Itt működik három év óta csendben, észrevétlenül a gyermekvédelem egyik legfontosabb intézménye, a züllésnek induló gyermekek rostáló intézete, a rendőri gyermekbíróság. Ha valahonnan külföldről idevetődik néha-napiján egy-egy tudós, aki a gyermekvédelmi intézményeket tanulmányozza, s megkérdi, hogy van-e rendőri gyermekbíróságunk, — hát alkalmasint azt felelik rá, hogy, sajnos, nincs. Mert azt nem tételezem fel, hogy ide elmerik vezetni az érdeklődőt. Sőt még kevésbbé vagyok hajlandó elhinni, hogy a nemes Edelsheim-Gyulay Lipót gróf, aki olyan csodásan szép dolgokat csinált nálunk a gyermekvédelemből, s aki oly végtelen hállára kötelezte le ezzel minden jövőendő idők társadalmát, a fő-főgyermekvédő elmenjen ide személyes tapasztalatokat szerezni, értekezni, tárgyalni a rendőrbírákkal.

Hiszen még leültetni is nehezen tudnák.

Igy fest az egyetlen hatóságunk, ahonnan nem megy el ügyes-bajos ember anélkül, hogy meg ne hallgatták volna, bármilyen órában vetődik oda; anélkül, hogy tanácsot kapott volna, ha már elintézni nem is tudták az ügyét.

Az aktualitását pedig, hogy ezzel előhozakodunk, az adja meg, hogy ez a hivatal főnököt cserélt. Új főnököt kapott Geguss Dániel rendőrtanácsos személyében, aki a napokban vette át

hivatalát, s akivel új korszak nyílik meg kétségtelenül a rendőri gyermekbíróság fejlődésében és működésében. Geguss Dániel már régóta a legnagyobb szeretettel és elismert tudással szenteli munkásságát a gyermekvédelem ügyének s most, hogy a főkapitány erre a polczra helyezte, szintén a gyermekvédelem érdekében történt, mert olyan kezekre kellett bízni az intézmény vezetését, amelyek képesek azt a magas szellemű magasztos célnak megfelelő magasztos szellemben kormányozni és áldásos működését még szélesebb mederben kiterjeszteni.

Amikor ugyanis megalakult a rendőri gyermekbíróság és még azután is sokáig, nem tartották egyébként gyermekelhelyező intézetnél. Az anya, ha le akarta rázni nyakáról a gyermekét, eljött ide s elmondta, hogy a gyermeke ilyen rossz, meg amolyan rossz, helyezték el. Egy kenyérpusztítóval kevesebb, gondolták, a nagy drágaságban. Így aztán az intézmény munkássága jóformán abban merült ki egészen, hogy elhelyezzék nyakra-főre az anyák terhére vált gyerekeket. És ettől nem jutott idő és alkalom a tulajdonképpeni feladatra, a züllött és züllésnek induló, vagy a züllés veszélyének kitett gyermekek megmentésére.

Most azonban már másként van és két év óta a legáldásosabb gyermekvédelmi működést fejt ki ez az intézmény. De még mindig sok a teendő és ez vár az új főnökre és az ő ambíciójára. Mert hihetetlenül nagy veszéllyel fenyegeti a fekete aszfalt a társadalom apró katonáit, akik ott járnak a züllés szélén s megtántorodnak könnyen, ha fel nem fogja őket a tapasztalt, erős kar.

Ime néhány rideg példa:

Persze, szegény napszámos, gyárba járó szülők gyermekeiből kerülnek ki. Csak ritkán akad köztük jobb fajta. A szülők egész nap a gyárban dolgoznak, vagy az anya idegenben mos. A gyermekek, mert egy soha sincs, — magukra vannak hagyva. Iskolába kellene menniök, de nincs, aki küldje, hát szívesebben elkerülik. Mennék ki a ligetbe, vagy télen sétálni az aszfaltos utcákra, bámulni a kirakatokat.

Ez a csavargás kezdete.

Aztán kínó a gyermek az iskolából. Munkába kellene menni, de már megszokta a csavargást. Megszökik az első mestertől, folytatja a csavargást. De a szülőknek pénz kell s mert nem keres, elkergetik.

Most már valamit kell csinálni, ha élni akar. Elmegy hát rikkancsnak, mert ez a legkönnyebb. Nem jár nagy munkával, csak járás-keléssel, csavargással.

Itt kezdődik a züllés.

Ezekből kerül ki a legtöbb kiskorú csavargó. Nyolcz-husz ilyen állitanak elő átlag naponként. Nyáron többet, télen kevesebbet. Nyáron minden bokor hajlékot ad, nem nagy a gondjuk, de télen megapadnak. Legtöbb kénytelen munka után nézni, mert ritkábbak a telelő helyek, nem jut mindenkinek.

(A rikkancs kávéházak.)

Aki elég szemfüles és sok lapot tud eladni, hogy marad belőle valamicskéje, annak nem ad nagy gondot a szállás. Van itt Pesten két zugkávéház, helyesebben amolyan nagyobb kávéház, amely valóságos rikkancs-tanya. Az egyik a Dob-utcában van, a másik a Bethlen-utcában.

Mind a kettő piszkos büntanya. Ez a két lebujszóval és télen egész éjjel tele van rikkancscsal. Újajal, 11—18 éves gyerkőccsel, akiknek nincs otthonuk, akik kint élnek az aszfalton és idejárnak aludni. Más nem is vetődik be ide, csak rikkancs. Egy kis kávé ára nappal 24, éjjel 28 fillér, vajaskenyér 28 fillér, piritóskenyér 30 fillér, két tojásból rántotta 44 fillér. Ebből a csekély választékból eszik valamit és ezzel megváltja magának a jogot ahhoz, hogy az egész éjszakát ott tölthesse.

Letülnek a fal mellé sorjába s egymásra dőlve alusznak. Vannak néha nyolczvanan, százan is.

Persze nem mind alszik. Sokan kártyáznak, vagy mulatnak a szeretőikkel. Mert apró, 13—17 éves züllött, csavargó lányok is járnak ide, akik rendszeren rikkancsokkal tartatják ki magukat.

Időközönként a rendőrség razzíát tart e két helyen és olyankor egész sereg apró csavargó kerül a gyermekbírószóra, onnan pedig a menhelyre, vagy a patronázshoz.

A rossz idő, a késő őszi esői és csontátjáró nedves hidege tető alá zavarja az aszfalt apró csavargóit s igyekezik mindenik, ki ahol tud, védett helyre bujni éjszakára. Hihetetlen aztán, hogy mindenhová nem bujnak a hideg elől.

A Váci-körut sarkán posztoló rendőr egy reggel azt vette észre, hogy a nyugati pályaudvar homlokzatának toronyszerű épületéből mászik elő egy kis csavargó. Mikor elcsippte, bevallotta, hogy már napok óta ott aludt többedmagával. A rendőr a következő napokon is figyeit és sikerült is még vagy öt suhanczot elcsipnie, akik éjszakáról-éjszakára ott aludtak.

Másoknak persze nem jut ilyen főri hely és megelegszenek egyéb buvóhelyekkel is, aminők az utcasarki nagy szemetesládák, pinczék, épülő házak, istállók és a Gellért-hegy barlangjai.

Sokan alusznak a Kazinczy-utcai fürdőben is, ahol hajnalban lefizetnek egy hatost és alhatnak egész délelőtt.

E kis csavargók nagyrésze persze züllött, dolgozkerülő csirkefogó, de akad köztük nem egy olyan is, akit a családi körülmények üznek el hazulról. A története valamennyinek egyforma.

Az anya, aki fiatal korában gyárilány, vagy munkásleány volt, megszedült, elbotlott s ennek a botlásnak a gyümölcse a gyermek. Eléjente törődik a gyerekkel, sokszor nem is. Később nem bír keresni rá, nem bírja táplálni, nem bírja gondját viselni, talán nem is akarja, felneveli a menhely. Ő maga pedig az élet kényszerítő körülményeinek hatása alatt idővel férjhez megy, rendszerint nem a gyermek apjához, újabb gyermekek lesznek s folyik a küzdelmes tengődés, a küzdelem az étellel. A gyermek pedig ezalatt felnő a menhelyen, az anya most már szeretne hasznot huzni belőle, kivieszi a menhelyről, magához veszi s dolgozni küldi.

A teljes összhang azonban nincsen meg anya és gyermeke között, a gyermek, aki idegenben nevelkedett, nem érzi az anyai szeretet közvetlenségét, az idegen apának utban van, megszökik hazulról, csavargó lesz. Nem a természetében rejlik a rosszra való hajlam, a körülmények teszik azzá.

Egyik elszomorító példája ennek egy kis 13 éves fiú, akit a Kálvin-téren egy szurkos hordóból huzott elő a rendőr.

A kapitányságon sirva mondta el Radák György dr. helyettes főnöknak a kálváriáját.

Ő is törvénytelen. Megszökött hazulról ugyanazon okból, mint az előbb elmondottak. Utban volt. Egyideig újságot árult, abból tengődött, de aztán elfogyott a pénze, nem jutott újságra sem, elment

hát a központi vasarcsarnok elé csomagokat hordani. Azzal keresett néhány fillért. Éppen, hogy éhen nem halt. De már szállásra nem jutott neki. Pedig az éjszakák csipősek voltak már s vékony, hiányos ruhájában majd megvette az Isten hidege.

Valahogy elvetődött egy este a Kálvin-térre, ahol aszfaltoztak. Oda lekuporodott az olvasztókályha mellé s ott melegedett, amíg dolgoztak a munkások. Később, mikor elmentek a munkások, bebújt a szegény fiú egy szurkos hordóba. A hordó ott állt egész nap a kályha mellett, meleget szitt magába s mert nehezen adta ki, jó meleg volt egész éjszaka. Ott aludt benne a szegény kis csavargó, fejét ráhajtván a jó meleg szurokra. Reggelre azonban a meleg szurok kiszitta az arczát annyira, hogy vérvörös és dagadt volt tőle a fél képe. A menhelyen helyezték el.

És ilyen akad számtalan.

Ez a javítható elem, amely, ha idejében jut a patronázs gondjaiba, derék munkásemberek válhatnak belőlük.

(A kis sváb.)

Persze, nem minden eset ilyen komor. Akadnak, ha elvértve is, kedves és derűs epizódok is. Így például a minap valamelyik délután a Múzeum előtt posztoló rendőr egy öklömnyi kis gyerkőczöt vitt be a kapitánysági órszobába. Az egész leányke lehetett három és fél esztendő. Apró cipőcskék voltak a lábán, fekete harisnya, kis nadrág, ujjas trikó-ing, rajta keresztben két kis nadrágtartó, ez volt az egész öltözéke. Azontul se kalap, se kabát. Csak úgy hajadonfővel básmézkodott a Múzeum-köruton, úgy vontá magára a rendőr figyelmét.

A rendőrök az órszobán megosztották az apró csavargóval a vacsorájukat, aztán lefektették az egyik üres ágyra, ott aludt a csöppség reggelig mint a tej.

Reggel felvitték Radák dr. helyettes főnökhöz, aki hozatott neki kávé, azt kedélyesen elfogyasztotta, közben értelmesen beszélgetett, érdeklődött a tintatartótól kezdve a nagybajszu detektív óralánczáig minden látható tárgy iránt, csak azt nem tudta megmondani, honnan jött és kik a szülei. Csak arról biztosította őket szüntelen, hogy milyen szép és jó, és a «Józsi» — ez volt ő neve — itt marad és innen nem megy el.

De hát bármilyen kedvessé tette is vidámczagásával a komor hivatalos szobákat, meg kellett tőle válni s elhelyezni a menhelyen, hogy megfelelő ellátásban részesüljön. Azután is elkövettek persze mindent, hogy a Józsi szüleit előkerítsék, de eredménytelenül. Végre öt nap mulva Budakeszről jött be egy sváb paraszt s kereste az elveszett gyermekét, aki persze nem volt más, mint a Jóska. A kis Hüvelyk Matyi apró lábaival gyalog kóborolt el Budakeszről be a fővárosba s itt oly jól érezte magát, hogy sirt, amikor apja elvitte a menhelyről, hogy visszavigye a budai hegyek közé, ahonnan a háromesztendő kis csavargó elindult világót-látó útjára.